

Agata Szydlik-Leszczyńska

Elastyczność zachowań absolwentów studiów technicznych na rynku pracy

---

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 33, 125-133

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Agata Szydlik – Leszczyńska¹

Elastyczność zachowań absolwentów studiów technicznych na rynku pracy

Słowa kluczowe: mobilność przestrzenna, kwalifikacyjna i zawodowa, skłonność do ustępstw, rynek pracy.

Streszczenie: Artykuł dokonuje prezentacji badań Autorki dotyczących elastyczności zachowań absolwentów studiów technicznych na rynku pracy, w tym mobilności przestrzennej, kwalifikacyjnej i zawodowej oraz ich skłonności do ustępstw w celu znalezienia pracy.

1. Wprowadzenie

Artykuł prezentuje kolejną część badań Autorki dotyczących przygotowania absolwentów studiów technicznych do wejścia i poruszania się na współczesnym rynku pracy. Poświęcony on jest elastyczności zachowań tych absolwentów na rynku pracy, w tym mobilności przestrzennej, kwalifikacyjnej i zawodowej oraz ich skłonności do ustępstw w celu znalezienia pracy.

2. Badania własne

Wyniki badań wskazują, iż zaraz po studiach (I etap badań) badani absolwenci wykazywali się głównie mobilnością przestrzenną (72%) i kwalifikacyjną (70%), w mniejszym stopniu natomiast mobilnością zawodową (47%) (Tabela 1). Osoby, które w I etapie badań broniły się jako pierwsze wykazywały wyższą niż cała populacja skłonność do zmiany miejsca zamieszkania (prawie 87%), na podobnym poziomie deklarowały mobilność kwalifikacyjną (68%) i niższą skłonność do zmiany zawodu (38%). W tej grupie osób upływ czasu (II etap badań) spowodował spadek deklarowanej mobilności przestrzennej i po ośmiu miesiącach mobilność taką deklarowało 81% badanych (z 87% do 81%). Po kilkumiesięcznym funkcjonowaniu na rynku pracy nastąpił natomiast bardzo duży wzrost deklarowanej mobilności kwalifikacyjnej (z 68% do 100%) i zawodowej (z 38% do 61%).

---

¹ dr, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach
Instytut Ekonomii i Administracji.

Tabela 1: Mobilność przestrzenna, zawodowa i kwalifikacyjna deklarowana przez absolwentów w I etapie badań (ankieta 127 osób)

odpowiedzi	deklarowana skłonność do					
	zmiany miejsca zamieszkania		zmiany zawodu		przekwalifikowania się	
	N	%	N	%	N	%
„tak“ „raczej tak“	91	71,7	59	46,5	89	70,1
„raczej nie“ „nie biorę pod uwagę“	27	21,2	61	48,0	30	23,6
„trudno powiedzieć“	9	7,1	7	5,5	8	6,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Spośród badanych absolwentów najwyższą mobilnością zawodową (deklarowaną skłonnością do zmiany zawodu) charakteryzowali się absolwenci kierunku Inżynieria Środowiska, specjalności: Urządzenia cieplne, zdrowotne i oczyszczanie powietrza (70% osób), następnie specjalności: Zaopatrzenie w wodę, unieszkodliwianie ścieków i odpadów (54%). W dalszej kolejności absolwenci kierunku Budownictwo, specjalności: Inżynieria procesów budowlanych (37%), najniższą zaś absolwenci specjalności Konstrukcje budowlane i inżynierskie (30%).

Najwyższą skłonność do przekwalifikowania się deklarowały osoby, które sytuację materialną swojej rodziny oceniły jako bardzo dobrą (deklarowali zmianę kwalifikacji w 100%), następnie absolwenci oceniający sytuację materialną jako raczej złą i złą (80% odpowiedzi). Najniższą skłonność do przekwalifikowania się deklarowali ci absolwenci, którzy ocenili sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą (w 68%) (Tabela 2).

Tabela 2: Zależność między mobilnością kwalifikacyjną a oceną sytuacji materialnej rodziny

czy jest Pan/Pani skłonny/a do przekwalifikowania się w celu znalezienia pracy	ocena sytuacji materialnej rodziny							
	„bardzo dobra”		„dobra” „raczej dobra”		„raczej zła” „zła”		„bardzo zła”	
	N	%			N		N	%
„tak” „raczej tak”	1	100,0	65	68,4	20	80,0		
„raczej nie” „nie biorę pod uwagę”			24	25,3	4	16,0		
„trudno powiedzieć”			6	6,3	1	4,0	1	100,0
$p < 0,014$; $V = 0,26$								

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Najwyższą mobilnością zawodową charakteryzowali się absolwenci, których ojcowie mieli wykształcenie podstawowe (100%), następnie zasadnicze zawodowe (54%), wyższe (49%) oraz średnie (33%). Okazało się również, że grupa osób, których ojcowie mają wykształcenie średnie charakteryzuje się większą „mobilnością” syntetyczną². Pozostałe grupy osób, tj. których ojcowie mają wykształcenie podstawowe lub wyższe w porównaniu z tymi pierwszymi charakteryzują się mniejszą „mobilnością” składającą się z trzech mobilności cząstkowych (Tabela 3). Okazało się również, że osoby, które nie wykazują skłonności do podjęcia pracy nie w zawodzie cechują się wyższą „mobilnością” syntetyczną niż osoby deklarujące możliwość podjęcia takiej pracy. Można przypuszczać, że osoby, które nie chcą podjąć pracy poza zawodem charakteryzują się stosunkowo wysoką mobilnością przestrzenną i kwalifikacyjną.

Tabela 3: Zróżnicowanie mobilności ze względu na poziom wykształcenia ojca

wykształcenie ojca	x	σ	N
podstawowe	5,13	2,17	8
zasadnicze zawodowe	6,61	2,90	28
średnie	7,92	2,86	49
wyższe	6,71	2,85	41
$F = 3,20$; $p < 0,026$			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

² Posłużono się analizą wariancji i zbudowano zmienną syntetyczną „mobilność” składającą się z trzech mobilności cząstkowych: mobilności przestrzennej, zawodowej i kwalifikacyjnej.

Zaraz po ukończeniu studiów (I etap badań) pracowało 49% badanych absolwentów, w grupie broniącej się najwcześniej 43% a po ośmiu miesiącach od obrony 81% (II etap badań). W I etapie badań spośród osób pracujących 60% pracowało w miejscu stałego zamieszkania, poza miejscem stałego zamieszkania 36% (Tabela 4). Zaraz po studiach osoby już pracujące znalazły pracę głównie w Łodzi, która była ich miejscem studiowania i to zarówno osoby mieszkające w Łodzi na stałe (47%), jak i mieszkające na stałe poza nią (16%). Wśród osób broniących się najwcześniej można dostrzec odwrotną tendencję, większy udział pracujących osób pracował poza miejscem zamieszkania (50%), mniejszy natomiast (37,5%) w miejscu swojego zamieszkania. W tej grupie osób w Łodzi w sumie pracowało jedynie 38% wszystkich pracujących i po upływie ośmiu, dziewięciu miesięcy od obrony (II etap badań) proporcje te zostały na podobnym poziomie.

Tabela 4: Miejsce pracy absolwentów w I i II etapie badań

miejsce pracy	I etap badań ankietą (127 osób)		I etap badań ankietą (37 osób)		II etap badań wywiad (36 osób)	
	N	%	N	%	N	%
w Łodzi i jest to moje stałe miejsce zamieszkania	29	22,8	4	10,8	5	13,9
w Łodzi, choć nie jest to moje stałe miejsce zamieszkania	10	7,9	2	5,4	7	19,4
w miejscu stałego zamieszkania, ale nie jest to Łódź	8	6,3	2	5,4	5	13,9
poza Łodzią, choć Łódź jest moim stałym miejscem zamieszkania	8	6,3	4	10,8	7	19,4
poza Łodzią i stałym miejscem zamieszkania	4	3,1	2	5,4	5	13,9
niepracujący	65	51,2	21	56,8	7	19,4
bd.	3	2,4	2	5,4	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Mniej więcej połowa osób kończąc studia (I etap badań) miała już pracę – 62 osoby (48,8%), druga połowa jeszcze nie – 65 osób (51,2%). Spośród pracujących 79% wykonywało pracę w zawodzie, natomiast pozostałe 21% pracę nie w zawodzie. Wśród osób broniących się najwcześniej w zawodzie pracowało aż 94% pracujących absolwentów, pozostałe 6% nie w zawodzie. Podczas II etapu badań natomiast (osiem, dziewięć miesięcy po obronie) sytuacja w tej grupie osób trochę się pogorszyła, gdyż osób pracujących w zawodzie było 86%, co może oznaczać konieczność podjęcia pracy jakiegokolwiek przez kolejne osoby wchodzące na rynek pracy.

Szansą na znalezienie pracy jest stałe wzbogacanie się o nowe kwalifikacje i umiejętności, dlatego też podczas II etapu badań absolwentów zapytano o to czy korzystali w trakcie studiów z jakichkolwiek kursów (Tabela 5), czy aktualnie korzystają z jakichś form kształcenia i doskonalenia zawodowego lub czy mają takie plany (Tabela 6). Okazało się, iż podczas studiów z różnych kursów korzystało 63,9% badanych (23 osoby). Były to głównie kursy komputerowe (Auto CAD) – 15 osób (42% badanych) i językowe – 7 osób (19,4%). Znalazły się również i takie, jak kurs na prawo jazdy, na audytora energetycznego czy kurs „Małego Biznesu”. Podczas badania dokończyło się 41,7% osób (15 absolwentów) i były to głównie studia doktoranckie – 7 osób (21,9%). Na kurs językowy uczęszczały 2 osoby (5,6%) i 1 osoba na kurs zarządu nieruchomości.

Plany dotyczące kształcenia czy doskonalenia zawodowego miało natomiast 6 osób (16,6%). Absolwenci planowali uczęszczenie na kursy językowe (3 osoby), studia doktoranckie (2 osoby), kurs z wyceny nieruchomości (2 osoby), studia podyplomowe z zakresu zarządzania (1 osoba) czy nawet ukończenie drugiego kierunku studiów.

Tabela 5: Korzystanie z kursów, szkoleń zawodowych lub innych w trakcie studiów przez absolwentów biorących udział w II etapie badań

korzystanie z kursów, szkoleń	II etap badań - wywiad (36 osób)	
	N	%
tak	23	63,9
nie	13	36,1
bd.	-	-

Zródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Tabela 6: Doskonalenie zawodowe po ukończeniu studiów przez absolwentów biorących udział w II etapie badań

czy kontynuuje Pan/ Pani naukę (studia doktoranckie, studia podyplomowe, języki obce, inne kursy)	II etap badań - wywiad (36 osób)	
	N	%
tak	15	41,7
nie, nie mam takich planów	15	41,7
nie, ale zamierzam w najbliższym czasie	3	8,3
nie, ale chciałbym w przyszłości	3	8,3

Zródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Osoby pracujące w zawodzie znalazły pracę głównie w Łodzi, która była ich miejscem studiowania i to zarówno osoby mieszkające w Łodzi na stałe

(45%), jak i mieszkające na stałe poza nią (18%). Osoby niepracujące w zawodzie znalazły pracę głównie w miejscu stałego zamieszkania niezależnie od tego czy były to osoby z Łodzi (54%) czy spoza niej (23%).

Osoby, które zaraz po studiach (I etap badań) planowały poszukiwać pracy w większości zamierzały to robić poza miejscem stałego zamieszkania (63%), w swoim stałym miejscu zamieszkania natomiast 43% (Tabela 7). Osoby poszukujące pracy poszukiwały jej głównie w Łodzi, niezależnie od tego czy były jej mieszkańcami (36%) czy też nie (25%), ale także poza nią i stałym miejscem zamieszkania (25%). Osoby spoza Łodzi, głównie wsi i miast między 101 – 500 tys. mieszkańców w większym stopniu poszukiwały pracy poza Łodzią i stałym miejscem zamieszkania niż robią to mieszkańcy Łodzi. Wśród osób broniących się najwcześniej tendencje dotyczące miejsca poszukiwania pracy były podobne, natomiast po ośmiu miesiącach od obrony (II etap badań) wszyscy absolwenci (100%) planowali szukać pracy w swoim stałym miejscu zamieszkania, a oprócz tego 86% z nich także poza tym miejscem.

Osoby niepracujące poszukiwały pracy głównie w Łodzi, niezależnie od tego czy były jej mieszkańcami (37%) czy też nie (26%), ale także poza nią i stałym miejscem zamieszkania (26%). Osoby natomiast, które pracowały, ale chciały zmienić pracę planowały poszukiwać jej głównie w Łodzi, niezależnie od tego czy były jej mieszkańcami (31%) czy nie (19%) i niezależnie od tego czy pracowały w zawodzie czy też nie.

Tabela 7: Planowany teren poszukiwania pracy przez absolwentów w I i II etapie badań

planowany teren poszukiwania pracy	I etap badań ankieta (127 osób)		I etap badań ankieta (37 osób)		II etap badań wywiad (36 osób)	
	N	%	N	%	N	%
w Łodzi i jest to moje stałe miejsce zamieszkania	29	22,8	8	21,6	5	13,9
w Łodzi, choć nie jest to moje stałe miejsce zamieszkania	20	15,7	3	8,1	2	5,6
w miejscu stałego zamieszkania, ale nie jest to Łódź	6	4,7	2	5,4	2	5,6
poza Łodzią, choć Łódź jest moim stałym miejscem zamieszkania	11	8,7	5	13,5	1	2,8
poza Łodzią i stałym miejscem zamieszkania	20	15,7	8	21,6	3	8,3
pracujący nie poszukujący pracy	46	36,2	10	27,0	29	80,6
bd.	4	3,1	2	5,4	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Absolwenci skłonni byli na pewne ustępstwa w celu uzyskania pracy (Tabela 8). Zaraz po obronie (I etap badań) wśród ustępstw, na jakie byli skłonni uczestnicy badań najczęściej wymieniano: pracę poza miejscem zamieszkania (75%), pracę na czas określony (46,5%), pełną dyspozycyjność wobec pracodawcy (45%) oraz skłonność do zmiany zawodu (40%). Po ośmiu miesiącach od obrony (II etap badań) uczestnicy wywiadów byli również skłonni do zmiany miejsca zamieszkania w celu znalezienia pracy, ale w mniejszym stopniu niż w I etapie badań – skłonność taką wykazało 50% spośród uczestników wywiadu. Dalsze 50% absolwentów było skłonnych na ustępstwa finansowe (jest to charakterystyczne dla tego etapu badań), 19% brało pod uwagę pełną dyspozycyjność, zaś jedynie 11% na pracę nie w zawodzie. W porównaniu z odpowiedziami udzielonymi przez te osoby podczas I etapu badań widać wyraźnie, że skłonność do pracy poza miejscem zamieszkania i pełnej dyspozycyjności spadły z upływem czasu. Spadła również skłonność do pracy nie w zawodzie oraz poniżej posiadanych kwalifikacji. Znacznie wzrosła natomiast skłonność do ustępstw finansowych z 13,5% do 50%, natomiast nikt nie wymienił braku satysfakcji z pracy i każdej pracy. Nie wymieniono także umowy na czas określony. Większość osób z tej grupy, które już pracowały zaczynało od tego typu umów, które są obecnie standardem, a nie ustępstwem i za takie musieli je uznać.

Tabela 8: Ustępstwa, na jakie skłonni są absolwenci w celu zdobycia pracy w I i II etapie badań

ustępstwa	I etap badań ankieta (127 osób)		I etap badań ankieta (37 osób)		II etap badań wywiad (36 osób)	
	N	%	N	%	N	%
praca nie w zawodzie	51	40,2	12	32,4	4	11,1
praca poniżej posiadanych kwalifikacji	29	22,8	7	18,9	2	5,6
każda praca	6	4,7	1	2,7	-	-
praca poza miejscem zamieszkania (dojazdy)	95	74,8	30	81,1	18	50,0
finansowe	21	16,5	5	13,5	18	50,0
pełna dyspozycyjność	57	44,9	17	45,9	7	19,4
umowa na czas	59	46,5	19	51,4	-	-

określony						
brak satysfakcji z pracy	12	9,4	2	5,4	-	-
inne	-	-	-	-	2	5,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Największą skłonność do zmiany zawodu wykazywali absolwenci kierunku Inżynieria Środowiska, specjalności: Urządzenia ciepłne, zdrowotne i oczyszczanie powietrza (76,7%), następnie specjalności: Zaopatrzenie w wodę, unieszkodliwianie ścieków i odpadów (50,0%), w dalszej kolejności absolwenci kierunku Budownictwo, specjalności: IPB (28,6%), najniższą zaś KBI (9,1%).

Największe przyzwolenie dla ustępstwa „niska płaca” wykazywali absolwenci kierunku Budownictwo specjalności KBI (40%), następnie absolwenci Budownictwa, specjalności IPB (11%), w dalszej zaś kolejności absolwenci Inżynierii Środowiska (po 7% na obu specjalnościach).

Osoby, które uważały, że nie posiadały w wystarczającym zakresie wiedzy zawodowej były gotowe do podjęcia każdej pracy w większym stopniu (13%) niż osoby, które uważały, że posiadały tę wiedzę w wystarczającym zakresie (1%). Żadna z osób, które nie posiadały jeszcze pracy nie wykazała skłonności do podjęcia jakiegokolwiek pracy, natomiast osoby już pracujące, co prawda w minimalnym stopniu, ale wykazały taką skłonność.

Kobiety były mniej skłonne do pracy poniżej posiadanych kwalifikacji (7%) niż mężczyźni, którzy częściej deklarowali pracę poniżej kwalifikacji (28%).

Stosunkowo najwyższą skłonnością do ustępstwa: pełnej dyspozycyjności charakteryzowali się absolwenci, których ojciec posiadał wykształcenie wyższe (59%), następnie zasadnicze zawodowe (54%) i średnie (37%) (Tabela 9).

Tabela 9: Zależność między ustępstwem: pełna dyspozycyjność a wykształceniem ojca

skłonność do ustępstwa: pełna dyspozycyjność	wykształcenie ojca							
	podstawowe		zasadnicze zawodowe		średnie		wyższe	
	N	%	N	%	N	%	N	%
osoby, które nie wykazały skłonności do ustępstwa: pełna dyspozycyjność	8	100,0	13	46,4	31	63,3	17	41,5
osoby skłonne do ustępstwa: pełna dyspozycyjność	-	-	15	53,6	18	36,7	24	58,5
$p < 0,008$; $V = 0,31$								

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Literatura:

1. Blalock H.M., *Statystyka dla socjologów*, PWN, Warszawa 1975.
2. Frankfort-Nachmias Ch., Nachmias D., *Metody badawcze w naukach społecznych*, Zysk i S-ka, Poznań 2000.
3. Szydlik-Leszczyńska A., *Przygotowanie inżynierów do wejścia na rynek pracy*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” 2006, nr 1.